

יוסי טבוך

שמי יוסי טבוך, בזמן השואה עבדתי במשך שנתיים אצל הגרמנים, הייתי עושה להם כל מיני עבודות. כל הזמן שבו הייתי עובד אצלם הם לא ידעו שאני יהודי. כל זה התחיל ממישהו שהיה חבר שלי, הוא היה פשיסט שעבד עם הגרמנים, הוא עבד איתם עוד לפניי, הוא היה דואג לי ורצה שגם אני אעבוד יחד איתו אצל הגרמנים כדי שלא ייקחו אותי למחנות כיוון שהיו שמועות שהגרמנים אוספים את היהודים ומובילים אותם למחנות כדי להרוג אותם. ולכן הוא סידר לי לעבוד עם הגרמנים, הוא היה גוי ובסופו של דבר הוא נהרג, הפרטיזנים הרגו אותו כיוון שגילו שהוא עבד עם הגרמנים. לילה אחד הפרטיזנים הגיעו אליו לבית וירו בו שני כדורים עד שהוא מת. באותו לילה חיפשתי אותו והגעתי אליו הביתה וראיתי שהוא מת. הפרטיזנים הרגו את כול המלשינים ואני ניצלתי. ברחתי מהגרמנים לאחר שנתיים והחלתי להסתובב עד שהגעתי לפרטיזנים ונהייתי גם אני פרטיזן. נכנסתי לעיר בתור פרטיזן. הייתי בעיר בריה, וברחתי מהעבודה אצל הגרמנים כי היה שם גוי שהכיר אותי, ראיתי שהוא רודף אחרי ופחדתי שהוא ילשין שאני יהודי. ברחתי משם והגעתי לפרטיזנים עד שהפכתי להיות חלק מהם. חזרתי לתוך העיר בתור פרטיזן. קבוצה אחרת של הפרטיזנים הרגה את כל המלשינים. היינו מסתתרים כדי שלא יתפסו אותנו, הגרמנים החלו לאסוף את היהודים ולהעמיס אותם ברכבות, את כל זה שמענו מאנשים שהיו באותה עיר, אנחנו ברחנו להרים כדי שנוכל להינצל. אני ואחי לא עזבנו אחד את השני וכל הזמן שמרנו על קשר ודאגנו זה לזה. לילה אחד היינו אני ואחי ביחד, לאחר זמן נפרדנו והגרמנים תפסו אותנו. הם רצו להרוג אותנו כיוון שהוא נתפס כשעזר לפרטיזן שהיה פצוע ולאחר שהגרמנים תפסו אותנו הם החזיקו אותנו בבית סוהר. הוא נורא פחד כי הוא היה בטוח שהם הולכים להרוג אותנו שם, אחרי כמה זמן מישהו הלשין עליו שהוא יהודי ולא באמת גוי כפי שהוא מציג את עצמו, אפילו הייתה לו תעודת זהות של גוי, ולכן לאחר שתפסו אותו ירו בו והוא נהרג. הגרמנים תפסו את היהודים וסחבו אותם לגרמניה, שם הם הרגו ושרפו אותם. לא היה לגרמנים ערך לחיים שלנו, הם פשוט שנאו אותנו ורצו להרוג את כולנו, לא הייתה להם רחמנות. הגרמנים רק היו שומעים את המילה "יהודי", מבחינתם זה הרג, הייתה להם מטרה להרוג אותנו והם לא ראו שום דבר בדרך. ואני בעצם הייתי כל הזמן במסע בריחה והסתתרות מפני הגרמנים, כל מה שהיה מעניין אותי הוא לשרוד, נכנס בך הרצון להישאר בחיים, שלא יתפסו ויהרגו אותך.

וכך במשך תקופה ארוכה אני מסתתר, עליתי להרים, לשם הגרמנים לא הגיעו. זה היה מקום מסתור טוב כי אף אחד לא עלה להרים וכך היה עד סוף המלחמה.

בסיום המלחמה התחלתי לעבוד, עזבתי את אירופה והחלטתי שאני עושה עליה לארץ, בשנת 50 עליתי לארץ ישראל.

רגינה טבון

אני הייתי בת 7, החלו לבוא הגרמנים לאזור בו גרתי, בעיר שנקראת בריה הנמצאת ביוון. באו הגרמנים ופתאום אמרו שהגרמנים אוספים את כל היהודים ואמרו שלוקחים אותם לטייל, לא אמרו שרוצים להרוג אותם. ושם עלינו להרים וזה לקח שנתיים, שנתיים היינו בהרים בלי הגרמנים, היינו עם כפריים שהיו שם. הייתי עם משפחתי, ואחרי שנתיים חזרנו לבית והתחלנו להתארגן עוד פעם. את כל היהודים לקחו לפולנייה, אנחנו לא הרגשנו את השואה כיוון שברחנו להרים ולכן לא היינו מעורבים בכל הזוועה שהייתה שם. כל המשפחה הייתה מאוחדת והיה חשוב לנו להישאר יחד כדי שלא יקרה מצב שהגרמנים יתפסו אותנו ויובילו אותנו למחנות. במשך השנתיים שהיינו בכפרים הגרמנים פחדו לבוא. לאחר העלייה להרים הספקנו לעשות זאת לפני שהם פשטו על העיר שלנו, הם תפסו את יהודי העיר ולקחו את כל מה שיש לנו. היה גם צבא יווני שהיה נגד הגרמנים אנחנו עזבנו את הבית והלכנו להרים, הצלחנו לקחת כמה דברים. לקחנו בעיר דברים שהיינו חייבים לשימוש היום יומי שלנו, דברים בסיסיים מאוד. תחתונים גופיות והיינו שם שנתיים צריך עד שהגרמנים עזבו את יוון ואז חזרנו הביתה וכבר לא היו יהודים כי הגרמנים לקחו את כולם היינו 15 משפחות שברחנו ישבנו שם והתחלנו לעבוד כך לאט לאט כל אחד חיפש עיסוק ופרנסה. הגרמנים לקחו לנו את הכסף באו לבית ולקחו מה שהיה בבית את הכל, מה שלקחנו איתנו כשברחנו זה מה שהיה לנו ועלינו להרים הכי גבוה שרק אפשר כדי שלא ימצאו אותנו, בנינו שם בתים מעצים כדי שתהיה לנו קורת גג ונוכל לשרוד. לכל אחד היה את החסכוניות שלו, וכך חיכינו בהרים עד שהגרמנים עזבו את יוון ואז חזרנו הביתה. כל הזמן שמענו מה מתרחש, כל הזמן היה לנו חדשות ומידע על ההתרחשויות שהיו באותו זמן. אנחנו נבהלנו והבנו שהם הולכים להרוג את היהודים, היו המון אנשים שלא הייתה להם ברירה לא חשבו לרגע שהולכים להרוג אותם עד שהתחילו להרוג ומפה לשם הגיעו השמועות אף אחד לא חשב שהם הולכים להרוג עם שלם. היהודים הלכו כמו כבשים כי אף אחד לא העלה על דעתו שהם רוצים להשמיד אותנו, ולכן היהודים הלכו אחרי הגרמנים. אנחנו היינו רק 2 משפחות שהתארגנו יחד היה לו סוס ועגלה וככה התחברנו איתו ועלינו להרים וככה מצאנו עוד משפחות ואז התארגנו כולנו יחד. כל המשפחות שברחו שבסופו של דבר שהו אתנו על ההרים במשך שנתיים ניצלו. היה לי אח שנפטר ממחלה, הוא היה בן 5, אמא שלי ידעה שהולכים להרוג אותנו ולכן היא אספה אותנו הילדים ולקחה אותנו מהר, לקחנו את החבר של המשפחה שהייתה לו עגלה וסוס ועלינו למעלה אל ההרים. הגרמנים באו למקום שגרנו בו והם התמקמו שם והשתלטו לנו על העיר. הגרמנים נלחמו עם כולם, עם יוון, צרפת ועוד. הם תפסו את כולם בבית הכנסת, עשו מעין גטו, תפסו את כול היהודים ומשם הם לקחו את כולם אנחנו לפני שעשו את הגטו הזה ברחנו, אימי לקחה את כל הילדים, אני הייתי הגדולה מבין האחים ועזרתי לאימי לאסוף אותם ולברוח למקום שבו נוכל להינצל. ההרים היו רחוקים, גבוהים ולכן לא באו לחפש אותנו שם. הם לא עלו למעלה כדי לבדוק את יש שם יהודים, הם חיפשו למטה ואספו את היהודים שהיו שם. הכפריים היו נותנים לנו אוכל כשהיינו בהרים, הם עזרו לנו לשרוד. לאחר המלחמה חזרנו לעיר והתחלנו להתארגן ולחיות, ניסינו להחזיר עד כמה שהיה אפשר את החיים לקדמותם.